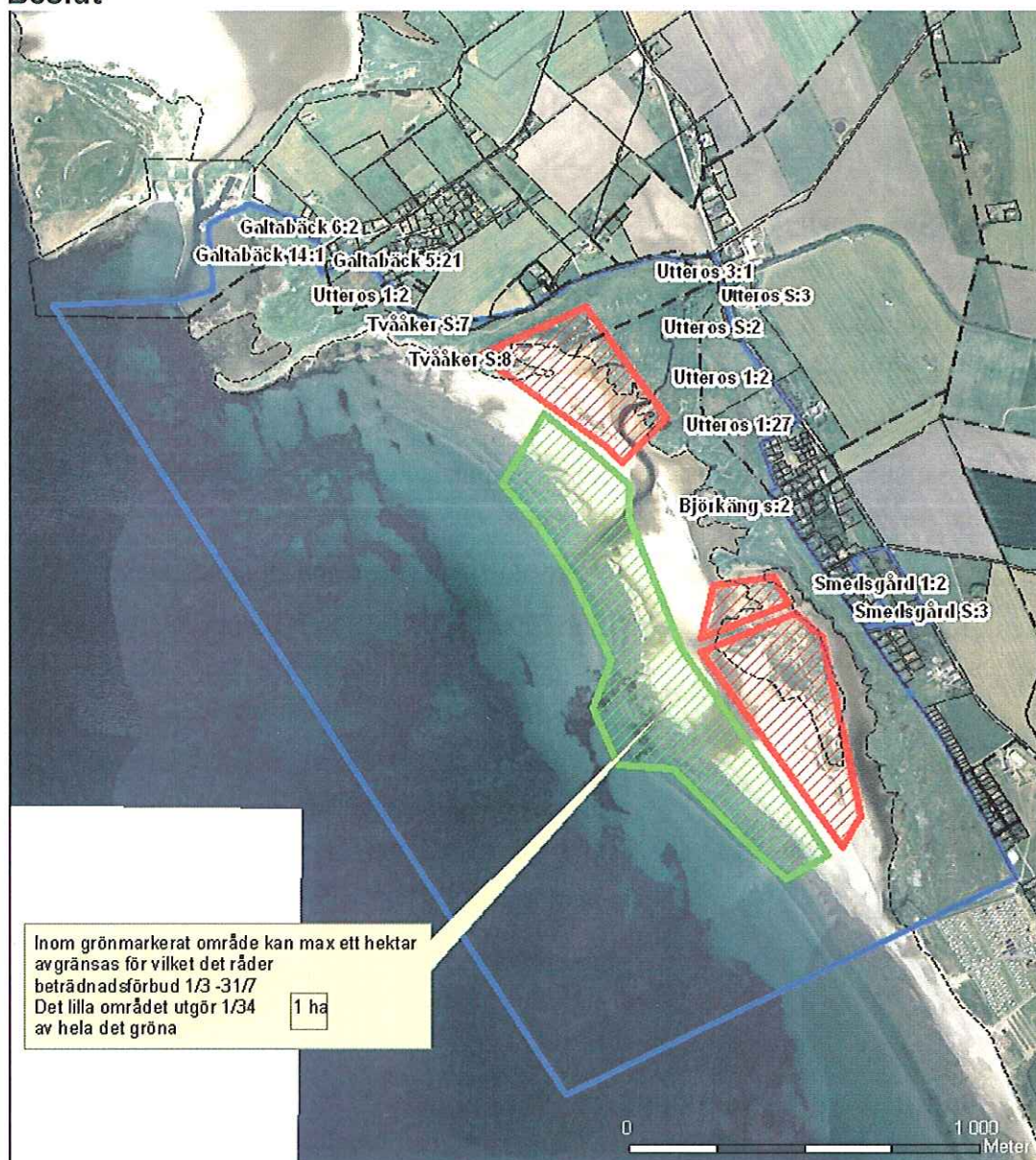

Bildande av Naturreservatet Utterros i Varbergs kommun

Beslut

Röd rastrening = Beträdnadsförbud 1/3-31/7. Ligger i betesfällan.

Skala ca 1:15000

Grön rastrening = Beträdnadsförbud 1/3-31/7 på max 1 ha som avgränsas i fält

Länsstyrelsen i Hallands län beslutar med stöd av 7 kap. 4§ miljöbalken att förklara det område som avgränsas av den heldragna blå linjen på ovanstående karta, och med de gränser som utmärkts i fält, som naturreservat med föreskrifter och skötselplan enligt nedan.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn:	Utteros
Kommun:	Varberg
Län	Halland
Församling	Tvååker
Natura 2000-beteckning	SE 0510177 Galtabäck – Lynga strandängar
Areal:	356 ha varav 284 ha vatten
Lägesbeskrivning:	ca 12 km söder om Varberg
Mittkordinater i Sweref:	N 6322529, E 337726
Fastighetskarta kartblad:	63D2DS
Natureografisk region:	Södra Hallands kustland – region 10
Maringeografisk region:	Kattegatt
Typindelning enl vattendirektivet	4. Västkustens yttre kustvatten, Kattegatt
Vattenförekomst:	SE570000-120701 N m Hallands kustvatten
Fastigheter:	Galtabäck 5:21, 5:38, 14:1, Utteros 1:2, 1:27, 3:1, Smedsgård 1:2, Galtabäck 6:2
Marksamfälligheter:	Björkäng s:2, Tvååker s:7 och s:8, Utteros s:1, s:2 och s:3, Smedsgård s:3 och s:6
Anläggningssamfälligheter:	Galtabäck ga:3, ga:7, Utteros ga:1
Markägare:	se bilaga 3
Rättigheter (servitut mm):	se bilaga 3
Förvaltare:	Länsstyrelsen

Beskrivning av området och skäl för beslutet

Området utgörs av kuststräckan mellan Galtabäcks hamn och söderut till Björkängs camping samt del av utanförliggande havsområde. Området ingår i den natureografiska regionen 10 – södra Hallands kustland och maringeografiska regionen Kattegatt. Topografin är flack och utgörs av låglänta, sankar och betade

marina strandängar med utanförliggande grunda havsområden. På strandängarna finns några vattenfyllda sänkor, så kallade skonor. De för fågellivet mycket viktiga sandrevlarna ändrar form ideligen och sätter sin prägel på stranden utanför Smedsgård. Här finns även en avsnörd, grund havsvik och strandlaguner. I havsområdet utanför finns enstaka rev, vilka utgörs av stenblock. I norr mynnar Tvååkersån ut på strandängarna. Under senhösten, när lax och havsöring anländer för att leka i Tvååkersån och Törlan, ansamlas större mängder fisk utmed kusten.

Sedan mycket låg tid tillbaka har strandängarna präglats av havets inverkan och av dess långa historia som betesmark. De är till övervägande delen fria från buskar och träd. Området hade sin roll som samfällid utmark till omgivande byar. Förutom som betesmark var stränderna även avsatta för tångtäkt. Efter laga skifte, på 1830-talet, flyttade många gårdar till utmarkerna och uppodlingen tog fart. Galtabäcks hamn anlades och fisket utvidgades. På senare tid har även sommarstugor och campingplats tillkommit i anslutning till strandängarna.

Vegetationen på havsstrandängarna domineras av saltängar med rödsvingel och salttåg samt en zon av revigt saltgräs på den lite lägre nivån. Här finns kustarun, blåsklöver och de lite ovanligare borstnate, sandmålla och martorn. Längre upp på landstranden tar rödvenängen över. Sandrevlarna är till stor del vegetationsfria, mellan dem och land växer bestånd av havssäv, styv glasört, saltnarv och revigt saltgräs.

Havsbottnarna i området domineras av sand men även grus, sten och block är vanligt. Området i sin helhet ses som ett representativt område för den här delen av Hallandskusten. Viktiga naturtyper är de blocksamlingar som bildar rev, vilka i sin tur är bevuxna av makroalger. Makrovegetationen på de yttre reven är frisk med en för området normal sammansättning av arter, bland de karakteristiska arterna kan sågtång nämnas. De inre reven, vilka ligger på grundare vatten än cirka 1 m djup, domineras av grönalger. Vidare utgör de grundaste mjukbottnarna viktiga uppväxt- och födosöksområden för fisk- och kräftdjursarter samt för häckande och rastande fågel.

Ett flertal Natura 2000-habitat har vid inventeringar identifierats: sublitorala sandbankar (1110), ler- och sandbottnar som blottas vid lågvatten (1140), rev (1170), ånnuell vegetation på driftvallar (1210), ler- och sandsediment (1310), salta strandängar (1330), kustnära permanenta sanddyner med örtvegetation (2130), fuktängar med blåtåtel eller starr (6410).

De höga naturvärdena i området utgörs främst av det mycket rika fågellivet. Strandängarnas mosaikartade biotopsammansättning innebär gynnsamma förutsättningar för fågellivet vilket bekräftar att alla i Sverige regelbundna vadararter rastar här, ofta i höga antal. Här rastar även ett stort antal änder. Rovfåglar som pilgrimsfalk, stenfalk och havsörn jagar över revlarna och

strandängarna. Även som häckningsbiotop har området stor betydelse. Strandängarna och sandrevlarna hyser flera hotade eller sårbara arter till exempel skärfläcka, småtärna och silvertärna. Flera strandängsfåglar har minskat eller försvunnit helt som häckfåglar sedan 1970-talet enligt nyligen publicerade inventeringsdata (Länsstyrelsen i Skåne och Hallands län, 2008). Modelleringar har visat att flera av vadararterna producerar för få ungar för att bestånden ska leva vidare. Det finns flera orsaker till detta. En är störningar under häckningstid från aktiviteter som exempelvis vistelse av människor och hundar på strandrevlarna och olika vattensporter. Kitesurfing har visat sig vara speciellt störande och de skärmar som används leder till att häckande fåglar lämnar bon och ungar på långt håll. Även rastande fåglar som vadare och ändrar skräms iväg från sina födosöksområden. Andra orsaker är ökade förluster av bon och ungar orsakade av predation och att arealen lämplig häckningsmark har minskat. Det kan även finnas ytterligare faktorer som påverkar häckningsutfallet negativt men som ännu inte är kända. Det är dessvärre oftast inte möjligt att urskilja vilken av de olika faktorerna som haft den avgörande betydelsen på de olika lokalerna eftersom de är förknippade med varandra. Ökad störning leder till exempel till ökad predation. Klart är emellertid att de aktuella arterna behöver förhållanden som lämplig häckningsmark, goda möjligheter till födosök och en relativ ostördhet för att lyckas med häckningarna. Saknas en av dessa delar lyckas inte häckningarna.

Olika fågelarter häckar vid olika tider på säsongen. Allra först är strandpipare som anländer redan i början av mars och tärnor har inte fått sina ungar flygga förrän i slutet av juli. Ett beträdnadsförbud under perioden 1 mars – 31 juli är en avvägning mellan att freda områdena för fågellivet och att främja det rörliga friluftslivet. Det skulle ge negativa effekter för häckningsframgångarna för dessa arter om man tillät störningar tidigare än 31 juli.

Området ingår i ett större område som är Natura 2000-område enligt rådets direktiv 79/409/EEG (fågeldirektivet), SE 0510177 Galtabäck – Lynga strandängar. Strand- och havsområdena ingår dessutom i ett internationellt värdefullt våtmarksområde; Ramsar. Som medlem av Ramsarkonventionen har Sverige åtagit sig att utpeka och bevara internationellt värdefulla områden med våtmarker och vattenmiljöer, där Utteros är ett sådant (Träslövsläge- Morups tånge). Området ingår i sin helhet i riksintresse för naturvård (11, Träslövsläge-Agerör) och rörligt friluftsliv (28, kustområdet). Strandängarna och havsområdet är klass 1 i det kommunala Naturvårdsprogrammet liksom strandängarna i ängs- och betesmarksinventeringen. I Naturvårdsverkets ”Kust- och skärgårdsområden i Sverige” pekats *Dokumenterat art- och populationsrika sträck och häckfågelområden* ut som ett särskilt ansvarsområde för Hallands del. Detta område klassas som ett sådant. Norr om Utteros ligger naturreservatet Gamla Köpstad vars syfte är att värna fågellivet och öppna strandängar.

Enligt EU's fågeldirektiv ska varje medlemsland "vidta åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla fågelarter i livskraftiga populationer" samt "vidta särskilda åtgärder för fågelarter som är listade i direktivets bilaga 1". Kusten mellan Galtabäck och Björkängs camping är av såväl internationellt som nationellt intresse att bevara och utveckla. Ett bevarande av detta område kommer att ge ökade förutsättningar för att utveckla naturvärden, främst de ornitologiska. Med minskande störningar ökar förutsättningarna för att fåglarnas häckningar lyckas bättre. Detta är reglerat även i den svenska lagstiftningen. Enligt Förordningen om områdesskydd 16§ ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett område förtecknats. Myndigheterna ska särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs och särskild hänsyn ska tas till prioriterade arter. Arter som avses är bland annat de som är listade i Fågeldirektivets bilaga 1, i detta område blå kärrhök, brun kärrhök, brushane, *fisktärna*, grönbena, kentsk tärna, ljungpipare, myrspov, pilgrimsfalk, *silvertärna*, *skärfläcka*, smalnäbbad simsnäppa, *småtärna* och stenfalk (de av arterna som häckar i området är markerade med kursiv stil). En arts bevarandestatus anses gynnsam när: 1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, 2. artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och 3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Enlig Miljöbalken 7kap 27§ ska ett Natura 2000-område prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. I miljöbalkens förarbete anfördes det att i första hand är det nationalpark, naturreservat samt djur- och växtskyddsområde som är de aktuella skyddsformerna. Utteros ingår i det fjärde viktigaste området vid en ornitologisk värdering av strandängar i Halland (Länsstyrelsen i Halland, 2001). Vid denna värdering beaktades i första hand fågellivets sammansättning, antalet rödlistade arter och förutsättningarna för förekomst av dessa.

Syfte

Syftet med naturreservatet är främst att av ornitologiska, botaniska och marinbiologiska skäl bevara och återskapa miljöer för biologisk mångfald, samt att av kulturhistoriska och landskapsbildsmässiga motiv bevara det öppna kustlandskapet. Bildandet av naturreservatet syftar särskilt till att bevara och utveckla området som häcknings- och rastlokal för vadare och sjöfågel. Goda förhållanden ska råda för växt- och djurarter som är typiska för dessa miljöer. Reservatet ska vara tillgängligt för rekreation och friluftsliv i den mån områdets biologiska värden inte hotas.

Syftet ska nås genom att:

- betesmarken sköts med årlig betesdrift samt städning, slåtter och bränning vid behov,
- minska störningar på fågellivet genom att tillträdesförbud införs på delar av sandstranden och betesmarken under häckningsperiod för vadare, tärnor och måsar,
- minska störningen på fågellivet genom att förbjuda aktiviteter som kan störa djurlivet,
- tillgängliggöra valda delar av naturreservatet för friluftslivet genom anläggning av parkeringsplats, leder och utsiktsplats,
- nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper beaktas i den löpande skötseln av reservatet där nya kunskaper bland annat inhämtas genom kontinuerlig övervakning.

Föreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken (MB), om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- uppföra byggnad eller anläggning på såväl mark som i vatten såsom vallar, bryggor, pirar, pålning, stensättning, vågbrytare och erosionsskydd,
- upplåta tomtplats,
- uppföra mast, antenn, vindkraftverk samt anlägga luft- eller markledning,
- uppföra stängsel eller hägnad,
- borra, spränga, schakta, muddra, gräva eller markbearbeta,
- bedriva täkt av t. ex. grus, sand eller fastsittande alger,
- dika, dämna eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologi,
- anlägga väg,
- anordna upplag, tippa eller fylla ut, lägga upp muddermassor,
- anordna camping eller uppställningsplats för husvagn, campingbil eller motsvarande,
- kalka, gödsla, sprida bekämpningsmedel eller andra kemikalier,
- inplantera för området främmande växt- eller djurarter,
- framföra motordrivna fordon på land. Förbudet gäller inte för markägare vid tånghämtning under 1 aug – 28 februari,

- utöva ridning, brädsegling, kitesurfing, drakflygning, modellplansflygning, vattenskidåkning och körning av vattenskoter,
- under tiden 1 mars till 31 juli beträda eller vistas inom område som är rödrastrerat på beslutskartan,
- under tiden 1 mars till 31 juli beträda eller vistas inom ett område om max 1 ha som ligger inom grönrastreat område på beslutskartan. Denna föreskrift gäller då det mindre området är markerat i fält,
- utan Länsstyrelsens tillstånd upplåta mark för lägerverksamhet eller tävlingar.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas med stöd av 7 kap. 6 § MB ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla åtgärder inom området enligt följande:

- skötsel enligt skötselplan till exempel stängsling, betesdrift, slåtter samt bränning, såvida brukaren inte sköter marken enligt skötselplan. Detta ska då ske i samråd med markägare,
- utmärkning av reservatet och områden med beträdnadsförbud,
- anläggning och underhåll av parkeringsplats och anordningar för friluftslivet till exempel markerade stigar, informationsskyltar och utsiktsplats samt
- undersökningar och dokumentation av mark, vatten samt växt- och djurliv.

Med stöd av 7 kap. 30 § MB, om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet, är det utöver vad som annars gäller förbjudet att:

- skada, plocka eller samla in växter,
- bedriva täkt t. ex. grus, sand, tång eller fastsittande alger,
- utöva ridning, brädsegling, kitesurfing, drakflygning, modellplansflygning, vattenskidåkning och körning av vattenskoter,
- under tiden 1 mars till 31 juli beträda eller vistas inom område som är rödrastrerat på beslutskartan,

- under tiden 1 mars till 31 juli beträda eller vistas inom ett område om max 1 ha som ligger inom grönrastret område på beslutskartan. Denna föreskrift gäller då det mindre området är markerat i fält,
- sätta upp tavla, affisch, skylt eller göra inskrift,
- gräva eller på annat sätt förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
- framföra motordrivet fordon på land. Förbudet gäller inte för markägare vid tånghämtning under 1 aug- 28 februari,
- elda,
- medföra okopplad hund med undantag för jakt med hund,
- tälta eller ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
- utan Länsstyrelsen tillstånd samla in insekter, spindlar, snäckor och andra ryggradslösa djur. Enstaka exemplar får dock samlas in under förutsättning att det inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fållor inte används,
- utan Länsstyrelsens tillstånd genomföra vetenskapliga undersökningar som strider mot föreskrifterna,
- utan Länsstyrelsens tillstånd anordna lägerverksamhet eller tävlingar.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för:

- förvaltaren att vidta de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel,
- Galtabäcks båtklubb att underhålla sjömärket vid behov.
- underhåll av befintliga dräneringssystem eller dränering av närliggande tomtmarker. Vid dikesunderhåll inom naturreservatet gäller samrådsplikt med Länsstyrelsen. Dränering av befintliga småvatten får dock inte ske.
- djurhållaren att anlägga en vändplats för hämtning och lämning av betesdjur i norra delen av skötselområde 1. Länsstyrelsen erinrar om samråd enligt 12 kap. 6§ MB och strandskydd enligt 7 kap. 13§ MB.

Upplysningar

Det fasta beträdnadsförbudet (rastret i rött) ligger inne i betesfållan.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området. Av särskild betydelse för syftena med reservatet är bland annat:

Området är ett Natura 2000-område där det, utöver reservatsföreskrifterna, gäller en särskild tillståndsplikt för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området (7 kap. 28a§§ MB). Tillstånd lämnas av Länsstyrelsen eller den myndighet som samtidigt skall pröva tillstånd enligt 9 kap. eller 11-15 kap. MB. Tillstånd får inte lämnas om verksamheter eller åtgärder kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses skyddas. Tillstånd får inte heller lämnas om åtgärden eller verksamheten medför att de arter som avses skyddas utsätts för störning som på ett betydande sätt kan försvåra deras bevarande i området.

Strandskyddet enligt 7 kap. 13§ MB omfattar 300 meter på landsidan och 100 meter på vattensidan om strandlinjen utmed den berörda kuststräckan.

Sedan 15 oktober 2004 (Fiskeriverkets Författningssamling FIFS 2004:36) finns inom större delar av havsområdet inom naturreservatet ett fredningsområde där det råder förbud mot fiske under perioden 1 oktober – 31 mars. Undantag gäller för fiske med hummertina. Under hela året råder det nätfiskeförbud inom fredningsområdet. Länsstyrelsen anser att detta fiskeförbud är viktigt av andra biologiska skäl. Genom detta fiskeförbud hindras användning av fiskenät i vilka fåglar annars kan fastna i. Fullständiga fiskeriregler inom fredningsområdet framgår av bilaga 4.

Intresseprövning

Länsstyrelsen anser, vid en intresseprövning enligt 7 kap 25 § MB, att föreskrifternas utformning i detta beslut innebär en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och intrånget i enskilds rätt att använda mark och vatten.

Förenlighet med andra områdesbestämmelser, planer och miljökvalitetsmål

Reservatsbildningen medverkar till att de nationella miljökvalitetsmålen "Ett rikt växt- och djurliv", "Hav i balans och levande kust och skärgård" samt "Ett rikt odlingslandskap" uppfylls.

EU-kommissionen har beslutat att området utgör ett särskilt skyddsområde - 0510177 - enligt fågeldirektivet (direktiv 79/409/EEG). I beslut och skötselplan har Länsstyrelsen beaktat de värden som varit grund för att området ingår i nätverket. Av arterna i fågeldirektivets bilaga 1 har följande rapporterats: blå kärrhök, brun kärrhök, brushane, fisktärna, grönbena, kentsk tärna, ljunpipare, myrspov, pilgrimsfalk, silvertärna, skärfläcka, smalnäbbad simsnäppa, småtärna, stenfalk. De föreslagna föreskrifterna och åtgärderna kommer att minska störningarna och innebära en förbättring för både häckande och rastande fåglar.

Naturreservatet Utteros ingår i områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv (miljöbalken 3 kap. 6 §) samt i område med särskilda hushållningsbestämmelser (miljöbalken 4 kap.). Länsstyrelsen gör bedömningen att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i miljöbalken.

Inom naturreservatet ligger fyra mindre områden som omfattas av detaljplaner, inom vilka respektive område är avsatt antingen som naturmark eller parkområde. Länsstyrelsen har sänt ut ett förslag till överenskommelse till respektive förvaltare alternativt markägare med syfte att denne överlåter förvaltningen av området till Länsstyrelsen.

Fastställelse av skötselplan

Med stöd av 3§ Förordningen om områdesskydd (SFS 1998:1252) fastställer Länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen har sedan länge varit medveten om de höga naturvärdena, särskilt ornitologiska, som finns i området vilket även flera inventeringar visat på. Störningar från friluftslivsaktiviteter 1998 ledde till att Länsstyrelsen beslutade om bildande av ett tillfälligt fågelskyddsområde, med stöd av 14§ Naturvårdslagen (dnr 231-3787-98). Tillträdesförbudet varade 1 april – 15 juli 1998. Fågelskyddsområdet omfattade sandrevlarna rakt väster om stugområdet.

April 2004 antog regeringen området som ett särskilt skyddsområde enligt fågeldirektivet och det ingår numera i Natura 2000, det europeiska nätverket över värdefulla naturområden. Upprepade händelser och anmälningar om att fågellivet fortfarande störs av bland annat friluftaktiviteter i kombination med de utredningar som visar att häckningsframgångar för vissa fågelarter minskat drastiskt, ledde till att Länsstyrelsen såg nödvändigheten bland annat av att begränsa friluftaktiviteter genom ett beslut om bildande av naturreservat.

Ett flertal möten med bland annat kommunen, brukare, kitesurfare, några markägare och företrädare för stugföreningar har hållits inför remissutskicket.

Följande har yttrat sig om förslaget: Varbergs kommun, Polismyndigheten i Halland, Sjöfartsverket, Varbergs ornitologiska förening, Hallands ornitologiska förening, Fiskeriverket, Naturskyddsföreningen i Halland, Markägare till Utteros 1:27, Galtabäck 5:21 och Björkäng s:2, Smedsgård s:3 och s:6, Utteros s:1, s:2, och s:3 Tvååker s:7 och s:8, Utteros samfällighetsförening, Åsens stugförening,

Smedsgårds samfällighetsförening, Galtabäcks södra vägförening, Varbergs surfklubb samt flera grannar. En sammanställning av yttrandena samt Länsstyrelsens ställningstaganden redovisas ämnesvis i bilaga 6. Ytterligare möten har hållits med Varbergs surfklubb, Åsens stugägarförening och Varbergs kommun.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Lars-Erik Lövdén. I beslutet deltog även länsråd Lisbeth Schultze.

I handläggningen deltog chefsjurist Peter Ardö, länsarkitekt Cecilia Engström, biträdande länsfiskekonsulent Thomas Lennartsson, lantbruksdirektör Stefan Samuelsson, antikvarie Kristofer Sjöo, chef för enheten för naturvård och miljöövervakning Marie Björkman, naturvårdshandläggare Lars-Åke Flodin samt naturvårdshandläggare Monica Mathiasson som också var föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 7.

Lars-Erik Lövdén

Monica Mathiasson

Bilaga

1. Skötselplan
2. Kartor
3. Fastighetsförteckning
4. Fredningsområde för fisk. Törlan och Tvååkersån
5. Utdrag ur rapporten: Häckande fåglar på havsstrandängar i Halland och västra Skåne 2007. Länsstyrelserna i Skåne län och Hallands län. 2008. Sid 37-38.
6. Sammanställning av inkomna synpunkter samt Länsstyrelsens ställningstaganden
7. Kungörelsedelgivning och överklagande

